

Johdanto

Teos jakaantuu kolmeen osaan, joista ensimmäisessä, taekwondon historia, esittelen Korean niemimaalla vaikuttaneiden taistelutaitojen historiaa ja sitä, miten niiden on väitetty vaikuttaneen nykyaikaisen taekwondon kehittymiseen. Tarkastelen esitettyjä historiallisia lähteitä ja todisteita myös kriittisessä valossa. Tämän jälkeen käsittelen taekwondon myrskyisät kehitysvuodet ja varhaisten kamppailukoulukuntien syntymisen, niiden yhdistymisen ja lopulta matkan kansainvälistymisen kautta olympiakelpoiseksi, nykyaikaiseksi kamppailu-urheiluksi.

Toisessa osassa, taekwondon olemus ja periaatteet, kuvaan taekwondon näkyvimmän puolen eli teknisen perustan. Tässä kohtaa teoksen tarkoituksena ei ole olla tekninen opas eri tekniikoiden suoritusavoille, liikesarjojen käsikirja tai ottelun taktiikkaopas, vaan esitellä eri osa-alueet pääpiirteittäin sekä käydä läpi joitain niiden kehittymiseen vaikuttaneita historiallisia seikkoja. Tässä osassa käyn myös itsepuolustuksen kohtuullisen laajasti läpi, vaikka se on vain taekwondon yksi osa-alue. Tämä osio on myös teoksen yleispätevin ja lajiriippumattomin osa, koska siinä läpikäytyt asiat ja huomiot eivät ole vain taekwondon yksityisomaisuutta, vaan pätevät yleisesti kamppailussa. Lähestyn asiaa lähinnä psykologisesta ja taktisesta näkökulmasta käsin. Olen halunnut tässä yhteydessä painottaa sitä tosiseikkaa, että itsepuolustus on huomattavasti laajempi osa-alue kuin mitä pelkkä tekniikoiden fyysinen harjoittelu antaa ymmärtää. Itsepuolustus ja sen kattavampi yläkäsitelä itsesuojelu alkavat huomattavasti aikaisemmin kuin mitä varsinainen fyysinen yhteenotto edellyttää. Suomessa on myös huomioitava lainlaatijan asettamat vaatimukset itsepuolustukseen liittyvän hätävarjelun oikeutuksesta.

Kolmannessa osassa, taekwondo – toiminnan filosofia, filosofiaa toiminnassa, lähestyn taekwondon filosofisia ja kasvatuksellisia

puolia. Itä-aasialaisten kamppailulajien perinteisiin, joita myös taekwondo edustaa, liittyy ajatus toiminnallisesta liikuntamuodosta elämäntapana tai tienä (*do*). Nämä liikunnalliset traditiot kokevat myös ihmisen henkisen kasvun ja fyysisen harjoittelun liittyvän yhteen. Tällöin toimintaa ei harjoiteta pelkästään välittömän hyödyn vuoksi, vaan tarkoituksena on kehittää persoonallisuutta ja ihmisen psykofyysistä kokonaisuutta. Varsinkin itä-aasialaisille perinteille on myös tyypillistä, että niissä ei tehdä jyrkkää eroa kehon ja mielen välillä, vaikka keholla pyritään harjoittamaan mieltä. Voidaan puhua enemmänkin kehomielestä. Liikumme kehollamme, jonka elinvoimaisuus on ihmiselämän hyvinvointiin olennaisesti kuuluva tekijä. Tämä vaikuttaa yksilön ymmärrykseen ja tätä kautta henkiseen kehitykseen. Mitä tämä henkinen kehitys on ja miten se mahdollisesti ilmenee taekwondossa, on myös kolmannessa osassa pohdinnan kohteena.

Teoksessa on runsaasti lähdeviittauksia, joiden tarkoituksena on ohjata aiheesta kiinnostunut lukija käytetyn tiedon lähteille. Viitteet on sijoitettu tekstin luettavuuden kannalta kirjan loppuun. Ne katsoessaan lukija voi kuitenkin muodostaa mielipiteensä siitä, onko käytetty lähdeaineisto käsillä olevan aiheen kannalta relevanttia ja ovatko mahdolliset tehdyt päätelmät loogisia käytettyyn aineistoon suhteutettuna. Taekwondosta on kirjoitettu maailmalla lukuisia kirjoja ja osassa näissä ei ole edes lähdeluetteloa, viitteistä puhumattakaan. Tällaisten teosten kohdalla on vaikea arvioida, mihin tekijä tietonsa on perustanut.

Muutama huomio lähteistä, joita olen käyttänyt. Historia-osassa olevien eri koulukuntien esittelyjen päälähteenä on ollut *A Modern History of Taekwondo* (Kang & Lee, *Taekwondo Hyondaesa*, 1999). Tämän vain koreankielellä ilmestyneen Maailman Taekwondoliiton (WTF) epävirallisen historia-

teoksen englanninkielinen käännös (Glenn Uesugi ja oppilaat) on saatavilla osittaisena useilla www-sivustoilla. Käännöksessä ei ole viitteitä eikä lähdeluetteloa, joten olen mahdollisuuksien mukaan pyrkinyt vertailemaan ja varmistamaan siinä esiintyviä tietoja muihin lähteisiin tukeutuen. Kirja on kuitenkin merkittävä lähde, koska Kang Won Sik on ollut mukana taekwondon kehitysprosessissa alusta pitäen toimiessaan Song Moo Kwanin kolmantena päämiehenä (*Kwan Jang*)¹. Ajan myötä hänestä on tullut myös yksi taekwondon johtohahmoista. Kang valittiin taekwondon päämajan, Kukkiwonin 11. presidentiksi 4. kesäkuuta 2010. Teos on ollut ilmestymisensä jälkeen usean taekwondon historiaa ja varhaisia koulukuntia käsittelevien artikkeleiden, kirjojen ja tutkielmien ensisijaisena lähteenä. Esimerkiksi taekwondo-opettaja Scott Shaw (2003) näyttää käyttäneen Kangin ja Leen teosta, vaikkei se käy suoraan ilmi hänen kirjastaan. Jarkko Mäkinen, jonka ansiokas 16-osainen artikkelisarja *Taekwondon historia* ilmestyi Suomen Taekwondoliiton jäsenlehdissä vuosina 2003–2007, on myös käyttänyt pääsääntöisesti kyseistä teoksen englanninkielistä käännöstä.

Toinen merkittävä yksittäinen lähde on ollut Alex Gilliksen *A Killing Art* (2008). Gillis on kanadalainen tutkiva journalisti, joka opettaa yliopistossa (Ryerson University) kirjoittamista. Hänellä on lähes 30 vuoden kokemus taekwondosta ja hän on harjoitellut sekä WTF- että ITF-tyyliä useiden lajipioneerien ja -johtajien kanssa. Teoksen kirjoittaminen tutkimuksineen ja lukuisine haastatteluineen kesti kahdeksan vuotta. Kirja keskittyy pääasiassa kahden taekwondon voimahahmon, Choi Hong Hiin (1918–2002) ja Kim Un Yongin (s. 1931) henkilöhistorioihin ja tätä kautta sangen värikkäisiin taekwondon kehitysvaiheisiin, joissa mukana ovat olleet myös erilaiset ideologiset, poliittiset, valtiolliset ja taloudelliset intressit. Teos synnytti ilmestyessään kansainvälisessä taekwondoyhteisössä paljon keskustelua puolesta ja vastaan. Keskustelu näyttää jatkuvan edelleen. Teos on käännetty vuoteen 2013 mennessä espanjaksi ja saksaksi. Gilliksen mukaan teoksesta olisi tulossa uudis-

tettu painos sisältäen uuden kappaleen, joka käsittelee taekwondoa Venäjällä².

Kolmas merkittävä lähde on *The Journal of Asian Martial Arts*, joka on kohtuullisen laadukas, akateemistyyppinen julkaisu. Lehti vertaisarvioi ennen julkaisua kaikki artikkelit, joita ovat kirjoittaneet pääsääntöisesti akateemisen perus- tai tutkijakoulutuksen saaneet eri kamppailutaitojen harrastajat. Valitettavasti lehti lopetti ilmestymisen vuonna 2012 kustantajan keskittyessä kirjojen julkaisemiseen, mutta useita lehden artikkeleita on edelleen saatavilla sähköisesti kustantajan www-sivuilta ja erilaisista akateemisista artikkelitietokannoista.

Taekwondo-ottelun kehitysvaiheiden tärkeimmät lähteet ovat professori Udo Moenigin käsialaa. Hän on asunut Etelä-Koreassa vuodesta 1990 lähtien, jossa hän työskentelee Keimyung-yliopistossa opettaen muun muassa taekwondo-ottelua. Moenig (5. dan) on harjoitellut useita kamppailulajeja, mutta keskittynyt taekwondoan vuodesta 1979 alkaen ja vuodesta 1983 lähtien opettajanaan Ko Eui Min, joka oli ennen siirtymistään Müncheniin Etelä-Korean maajoukkueen valmentaja vuosina 1975 ja 1977. Ennen Etelä-Koreaan muuttoaan Moenig kuului Saksan armeijan joukkueeseen neljän vuoden ajan ollen myös maajoukkueen jäsen. Hän väitteli Keimyung-yliopistossa tohtoriksi vuonna 2012 taekwondon muutoksesta kamppailutaidosta kamppailu-urheiluksi (*The Incomplete Transformation of Taekwondo from a 'Martial Art' to a 'Martial Sport'*). Väitöskirja on jatkoa maisteriopintojen lopputyölle, jonka hän sai valmiiksi kyseisessä yliopistossa vuonna 2010 (*The Evolutionary Process of Taekwondo Techniques through Competitionalization*).

Yhdysvaltalaisen taekwondo-opettajan Doug Cookin (6. dan) teokset *Taekwondo - Ancient Wisdom for the Modern Warrior* (2001), *Traditional Taekwondo* (2006), *Taekwondo – A Path to Excellence* (2009) ja yhdessä Richard Chunin (9. dan) kanssa julkaistu *Tae Kwon Do Black Belt Poomsae* (2013) ovat tarjonneet erään näkökulman siitä, miten taekwondoa harjoitetaan muualla maailmassa. Cook on opettaja, joka pyrkii

luomaan taekwondostaan eräänlaisen symbioosin yhdistelemällä historiaa ja nykyisyyttä eri tyyliisyyttä hyödyntäen.

Korean kielen kirjoitusjärjestelmän (*hangeul*) romanisaatio eli merkitseminen latinalaisin kirjaimin asettaa omat haasteensa. Mikään maailmassa käytetyistä romanisaatiojärjestelmistä (esim. Yale, McCune-Reischauer, Etelä-Korean hallitus) ei ole saavuttanut ylivoimaista asemaa, joten korealaisen kieliasun romanisaatio on edelleen hyvin kirjavaa. Tämä tekee myös lähteiden käyttämisen ajoittain hankalaksi. McCune-Reischauer on nykyään kirjallisuudessa ja Korea-tutkimuksessa käytetty. Esimerkiksi *taekwondo* voi saada ulkoasun *t'aekwōndo* (McCune-Reischauer) tai *taegwondo* (Etelä-Korean hallitus)³. Koreassa (ja itä-aasialaisessa käytännössä yleensä) on tavanomaista kirjoittaa henkilön sukunimi ensin ja sitten etunimi. Peruseräaateista huolimatta varsinkin erisnimien romanisaatioissa esiintyy vaihtelevuutta. Ongelmia tuottavat myös henkilöiden persoonalliset mieltymyk-

set tiettyyn kirjoitusasuun tai erilaiset murreeroavaisuudet. Esimerkiksi yleinen sukunimi *Lee* voi esiintyä myös romanisaatioasussa *Rhee, Rhi, Li* tai *Yi*.⁴ Kielen virallinen kirjoitusasu pyrkii kuitenkin noudattamaan Etelä-Korean hallituksen vuonna 2000 hyväksymää standardia.⁵ Sen mukana latinalaisesta ulkoasusta muun muassa poistettiin kaikki aksenttimerkit, jotka korvataan kaksoiskirjainyhdistelmällä (esim. *o* *eo* ja *han'gul*, *hangeul*). Uuden linjan mukaan korealaisten yleensä kaksiosaiset etunimet kirjoitetaan yhteen. Halutessaan erisnimien osat voi myös erottaa toisistaan väliviivalla, jolloin jälkimmäinen osa aloitetaan pienellä alkukirjaimella.

Tässä kirjassa pyrin pääasiassa noudattamaan suomenkielessä tai lajin parissa jo vakiintuneita käsitteiden ja nimien romanisaatioasuja. Paikoitellen, lukemista helpottaakseni, tuon esiin useampia muotoja. Itä-aasialaisten erisnimien osalta noudatan perinteistä tapaa mainita sukunimi ensin.

태권도